

Skipulagsstofnun
Jón Smári Jónsson
Borgartún 7b, 105 Reykjavík

Reykjavík, 16. janúar 2025
UST202412-208

Efni: Umhverfismat framkvæmda – Matsskyldufyrirspurn – Hamarshöfn

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 19. desember sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfis- og orkustofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdarlýsing

Hafnarfjarðarhöfn áformar gerð nýrrar smábátahafnar innan núverandi Hafnarfjarðarhafnar. Í Hamarshöfn er gert ráð fyrir viðlegurými fyrir u.þ.b. 60-70 báta. Framkvæmdin felur í sér dýpkun sjávarbotns, gerð grjótgarðs og uppsetningu flotbryggja. Áætlað er að sækja efni aðallega á tvo staði. Reiknað er með að framkvæmdasvæðið verði dýpkað um 2-3 m miðað við lægstu sjávarstöðu og að 25.000 m³ af yfirborðsseti verði fjarlægðir af svæðinu. Annars vegar er fyrirhugað að fyllingarefnið komi frá framkvæmdasvæðum og hins vegar úr Vatnsskarðsnámu. Áætlað fyllingarmagn í grjótgarðinn er 12.000 m³ og 2.000 m³ í fyllingar til að móta landlínu meðfram ströndinni. Hins vegar verður notað grjót úr Hamranesnámu í Hafnarfirði, u.þ.b. 6.000 m³ af grjóti sem notaðir verða sem grjótvarnaefni. Þar af fara um 5.000 m³ í varnargarðinn og um 1.000 m³ til að móta landlínuna.

Áhrif á vatnshlot

Í kaflanum *Áhrif á vatnshlot og lífríki sjávar* í greinargerðinni er fjallað nokkuð ítarlega um áhrif á vatnshlot og áhrif framkvæmdarinnar á vatn. Þar er farið yfir umhverfismarkmið vatnshlotanna sem framkvæmdin tekur til, þ.e. strandsjávarhlotið Straumsvík-Kjalarnes (nr. 104-1391-C) og grunnvatnshlotið Straumsvíkurstraumur (nr. 104-265-G). Fjallað er um þá gæðabætti í strandsjó sem notaðir eru til ástandsflökkunar og hvernig starfsemin/framkvæmdin hefur áhrif á þá gæðabætti og einnig er fjallað um hvernig eigi að meta efnafræðilegt ástand og magnstöðu grunnvatns. Framkvæmdaraðili telur að á heildina litið hafi fyrirhugaðar framkvæmdir ekki áhrif á ástand strandsjávarhlotsins Straumsvík-Kjalarnes og líkur á mengunarslysi sem geti haft áhrif á grunnvatnshlotið Straumsvíkurstraum eru taldar litlar.

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að það vantar umfjöllun um áhrif á vatnsformfræðilega gæðabætti. Landfylling er einn af þeim þáttum sem getur haft áhrif á vatnsformfræðilega gæðabætti í strandsjávarvatnshlotum.¹ Ekki hefur verið ákveðið hvaða matsþætti á að nota til að meta vatnsformfræðilegt ástand strandsjávarhlota á Íslandi. Því skal notast við þá almennu matsþætti sem

¹ [Leiðbeiningar um áhrifamat fyrir vatnshlot](#)

reglugerð nr. 535/2011 setur fram þegar áhrif framkvæmda/starfsemi á vatnsformfræðilegt ástand strandsjávar er metið. Í reglugerðinni eru tveir gæðapættir settir fram, þ.e. sjávarföll og formfræðileg skilyrði. Vatnsformfræðilegir álagsþættir geta verið margs konar. Dæmi um matsþætti fyrir strandsjávarhlut væru stefna ríkjandi strauma, ölduhrif, breytileiki í dýpt, kornastærð, botngerð og gerð svæðis milli há- og lágflæðimarka sem landfylling og aðrar framkvæmdir geta haft áhrif á.

Fram kemur í greinargerð að á þeim hluta fjörunnar og sjávarbotns sem fer undir mannvirki (m.a. hafnargarð og grjótgard) og í þeim hluta sjávarbotns sem verður dýpkaður munu verða staðbundið verulega neikvæð bein áhrif á botnþörungum í fjöru og hryggleysingja á mjúkum botni. Umhverfis- og orkustofnun tekur undir það.

Umhverfis- og orkustofnun vekur athygli á því að umhverfismarkmið vatnshlota eru lagalega bindandi og má ástandi vatnshlota aldrei hnigna frá því sem umhverfismarkmið þeirra segja til um, hvorki varanlega né tímabundið.

Til þess að leyfisveitendur geti tryggt að leyfi séu í samræmi við lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála og vatnaáætlun 2022-2027² þarf að liggja fyrir ítarlegt mat á áhrifum framkvæmdarinnar á viðkomandi vatnshlot sem leyfisveitandi tekur afstöðu til í leyfisveitingarferlinu. Framkvæmdaraðili þarf að meta áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á þá gæðapætti sem skilgreindir hafa verið fyrir þau vatnshlot sem um ræðir til að meta hvort framkvæmdirnar munu valda því að vatnshlotin nái ekki umhverfismarkmiðum. Umhverfis- og orkustofnun bendir á að stofnunin hefur gefið út leiðbeiningar um hvernig beri að framkvæma mat á áhrifum framkvæmda og starfsemi á vatnshlot³ sem eru aðgengilegar á heimasíðu stofnunarinnar.

Landfylling

Í tilkynningunni með framkvæmdinni kemur fram að sótt verði um leyfi fyrir varpi efnis í hafið til Umhverfis- og orkustofnunar og að unnið verði í samræmi við *leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis*.⁴ Umhverfis- og orkustofnun vekur athygli á að samkvæmt 9. gr. laga nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda er varp efna og hluta í hafið óheimilt. Umhverfis- og orkustofnun getur þó, að fenginni umsögn Hafrannsóknastofnunar, veitt leyfi til að eftirtöldum efnum og hlutum sé varpað í hafið:

- a) dýpkunarefnum,
- b) náttúrulegum, óvirkum efnum, þ.e. föstum jarðefnum sem ekki hafa verið unnin efnafræðilega og samsett eru úr efnum sem ólíklegt er að losni út í hafsvæðið,
- c) fiskúrgangi frá fiskverkunarstöðvum í landi, enda standi sérstaklega á.

Umhverfis- og orkustofnun vill vekja athygli á að með umsókn um varp í hafið og áður en framkvæmdir hefjast þurfa stofnuninni að berast upplýsingar samkvæmt viðauka I við *leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis*. Umhverfis- og orkustofnun getur ekki veitt leyfi til varps í hafið vegna fyrirhugaðra framkvæmda nema sýnt verði fram á að efnið falli undir a- eða b-lið 9. gr., þ.e. að um sé að ræða náttúruleg, óvirk efni, og upplýsingar berist samkvæmt viðauka I við *leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis*.

² [Vatnaáætlun 2022-2027](#)

³ [Mat á áhrifum framkvæmda og starfsemi á vatnshlot](#)

⁴ [Leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis](#)

Mengun hafna

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að sumt efni í höfnum (oft dýpkunarefni) sem tekið er upp eða hreyft til getur verið mengað af þungmálmum, þrávirkum lífrænum efnum eða öðrum mengandi efnum sem getur haft neikvæð áhrif á m.a. lífríki.

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að mikilvægt er að huga að aðferðafræðinni sem notuð er við dýpkunarframkvæmdirnar, til að mynda þarf að taka setsýni úr botninum til að meta mengandi efni áður en framkvæmdir hefjast og ákveða hvernig menguðu seti sem grafið er upp er ráðstafað.

Niðurstaða

Umhverfis- og orkustofnun telur að framkvæmdin eins og hún er sett fram í greinargerð sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og sé því ekki háð umhverfismati.

Virðingarfyllt,

Edda Sigríður Freysteinsdóttir

sérfræðingur

Agnes Þorkelsdóttir

sérfræðingur